

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek vedoucího)

Práci předložil(a) student(ka): **Abdel Fattah Sharabati**
Název práce: **„Jugonostalgie“ a odkaz Josipa Broze Tita**

Vedoucí práce (u externích vedoucích uveďte též adresu a funkci v rámci instituce): **František Šístek, M.A., Ph.D.**

1. **OBSAH A CÍL PRÁCE** (stručná informace o práci, formulace cíle):

Autor se ve své práci zabývá postojem obyvatel bývalé Jugoslávie k osobnosti hlavního představitele partyzánského odboje z období druhé světové války a jugoslávského socialistického režimu Josipa Broze Tita. Na základě odpovědí respondentů, získaných prostřednictvím dotazníku, rozeslaného občanům Bosny a Hercegoviny, Chorvatska a Srbska, poté analyzuje současná hodnocení této osobnosti.

2. **VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ** (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Práce je založena převážně na textech v angličtině a češtině, bez zdrojů v srbochorvatštině a dalších jihoslovanských jazycích, které by umožnily hlubší vhled do problematiky. Historická část práce se opírá o relativně omezený soubor textů, byť jde o zdroje kvalitní. Z hlediska teoretického nejsou podrobněji rozebrány současné odborné diskuse o nostalgii a jugonostalgii (resp. „titostalgii“), ačkoli na některé zásadní práce a koncepty (M. Velikonja - „titostalgie“) odkazuje autor průběžně v textu. Z metodologického hlediska lze diskutovat o konkrétních úskalích dotazování prostřednictvím elektronicky rozeslaných dotazníků (reprezentativnost vzorku respondentů, obsah konkrétních otázek a analýza získaných dat). Pro uskutečnění výzkumu nebylo nutné podniknout terénní pobyt v bývalé Jugoslávii, shromážďovat sekundární literaturu v zahraničí ani trávit čas získáváním dat prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů, zvolená forma výzkumu byla z tohoto hlediska relativně nenáročná (což zároveň umožnilo autorovi dokončit práci bez větších problémů navzdory pandemii).

3. **FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ** (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Práce je zejména v části, která představuje historický přehled, psána spíše až publicistickým stylem. Grafická úprava a formální náležitosti jsou až na drobnosti standardní.

4. **STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE** (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Celkově autor posuzované bakalářské práce splnil základní požadavky, kladené na tento typ práce: položil si výzkumné otázky, poskytl historický přehled o osobnosti J. B. Tita, provedl anketu prostřednictvím dotazníků, jejíž výsledky posléze analyzoval, v závěru práce se pak nechybí diskuse, věnovaná původním tezím. Práce je ovšem zároveň problematická z několika hledisek. Z hlediska celkové struktury tvoří historický přehled disproporčně rozsáhlou část textu na úkor vlastního tématu, přičemž není vždy zjevné, zda a jak souvisí konkrétní informace o Titově životě s jeho posmrtným kultem, diskusemi o jeho osobnosti a současnými projevy jugonostalgie. Titově osobnosti jsou dnes již věnovány desítky životopisů a jeho době bezpočet dalších prací (příslušnou odbornou literaturou, resp. alespoň hlavními díly, interpretacemi a nejnovějšími poznatky, měl autor alespoň stručně zmínit v úvodu). Z hlediska současného hodnocení Tita a jeho doby jsou důležitá jen některá témata na úkor jiných, která jsou momentálně zajímavá spíše z hlediska historiků než z hlediska veřejného diskursu a charakteristických názorů. Nechci na tomto místě rozebírat jednotlivosti, otázkou např. je, zda je smysluplné probírat v rámci daného tématu např. účast Jugoslávie v

hnutí nezúčastněných apod. V historické části práce jsou některá témata zmíněna jen okrajově, u biografie tak dobře prozkoumané, jako je ta Titova, by se ale leccos, co „zůstalo jen nakousnuto“, dalo rozebírat dál, odkazovat na další literaturu, rozebírat odlišné postoje jednotlivých historiků atd. Dotazníková metoda nepřináší na rozdíl od polostrukturovaných rozhovorů dostatečně komplexní data, přesto může být (zejm. pro účely bakalářské práce) užitečná, musela by ovšem být více reprezentativní. Autor získal nepochybně některé zajímavé informace (mj. relativizující sebereflexivní komentář, že „pro náš národ“ - zde konkrétně Bosňáky, byl Tito pozitivní osobností, ačkoli pro jiné možná méně apod.), celkově však z poměrně malého množství odpovědí vyvozuje příliš dalekosáhlá zobecnění. Částečně to souvisí s úvodní formulací hlavních otázek. Kolega Sharabati např. předpokládá, že v Chorvatsku převládá vůči Titovi postoj spíše pozitivní (mj. kvůli jeho chorvatskému etnickému původu a skutečnosti, že území Chorvatska bylo za jeho vlády rozšířeno o oblasti na severovýchodě Jadranu na úkor Itálie), zatímco v Srbsku negativní. Ve skutečnosti jsou v obou těchto zemích názory na Tita a jeho režim podstatně diferencovanější a zasloužily by si podrobnější rozbor. Podobně zjednodušená je problematika vztahu k Titovi v Bosně a Hercegovině: podle názorů „obyčejných lidí“, které vyjadřuje často také titoistická ikonografie ve veřejném a někdy i soukromém prostoru, by se dalo usuzovat, že jde o vztah pozitivní a neproblematický, přesto je socialistická epocha i v části bosňáckého nacionalistického diskursu odmítána. Celkově lze tedy konstatovat, že autor v hlavních bodech splnil zadání bakalářské práce, avšak řada aspektů mohla být zpracována kvalitněji nebo jiným způsobem. Zejm. diskuse o vlastním tématu měla být podrobnější na úkor historického přehledu o Titovi, metodologické a teoretické pasáže nejsou příliš rozvinuty (mj. místo pouhé zmínky o knize by bylo vhodné uvést něco o jejím zaměření, hlavních konceptech, zda a případně jak ovlivnily předloženou bakalářskou práci atd.). V neposlední řadě mohl autor vycházet z rozsáhlejšího výběru sekundární literatury.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

- 1) Můžete srovnat postoje k osobě J. B. Tita v současném Chorvatsku, Srbsku a Bosně a Hercegovině?
- 2) Znáte nějaké alternativní formy nostalgie ve sledovaném postjugoslávském prostoru? Pokud ano, konkurují fenoménu postsocialistické nostalgie nebo se spíše rozvíjejí paralelně?
- 3) Jaké projevy vyrovnávání s osobností J. B. Tita (v pozitivním i negativním smyslu, v diskursu i ve veřejném prostoru) z posledních let považujete za zásadní a proč?

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

(A-F): Doporučuji přijmout předloženou bakalářskou práci k obhajobě a hodnotit ji známkou:

D (uspokojivě)

Datum: 8. 6. 2020

Podpis:

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.